

wiadomości wydziałowe

wydział: **...Instytut Kultury
artystyczny: i Sztuki Muzycznej**

Uroczysty koncert muzyki sakralnej w kościele św. Józefa Oblubieńca

W Kościele p. w. św. Józefa Oblubieńca w Zielonej Górze 25 maja 2008 r. odbył się Koncert Polskiej i Litewskiej Muzyki Sakralnej, ze szczególnym wyartykułowaniem muzyki współczesnej. Organizatorem było Towarzystwo Muzyczne „Cantylena”, które już po raz trzeci przeznaczyło cały dochód z koncertu na budowę Domu Seniora-Hospicjum w tejże parafii. W programie koncertu usłyszeliśmy między innymi motety litewskich kompozytorów i to od J. Naujalisa, klasyka litewskiej muzyki sakralnej (1869 – 1934) do czasów współczesnych.

Czym jest „Muzyka sacra”? Co kryje się za tymi dwoma wyrazami? W dosłownym tłumaczeniu rozumiemy je jako „Muzyka święta”, ale odnosimy to do wielu aspektów religii – święte są modlitwy, święte jest miejsce i czas nabożeństw, święte są teksty i śpiewy kościelne. We wschodniej religijności człowieka nie ma statyczności. Cechuje ją dynamizm, wiara w to, że w każdym człowieku obecny jest Duch Święty i to daje mu możliwość przeobstwienia się -theosis- co jest celem ludzkiej egzystencji – mówi Marcella Erigina¹. Taki też klimat wywołały motety wykonane przez Chór Kameralny „Brevis” pod dyktando Łucji Nowak. Szczególną uwagę ciekawym brzmieniem zwrócił cykl motetów o tematyce Wielkiego Tygodnia Józefa Naujalisa. Treścią jest obraz męki i śmierci Jezusa. Charakteryzuje je ciekawa, nietypowa budowa formalna (A-B-C-B), śpiewna i plastyczna melodyka oraz kontrastowość uzyskana ciągłą zmiennością faktury polifonicznej na homofoniczną i odwrotnie. Wyróżni tu: *In monte olivetti* (Na Górze Oliwnej), *Omnes amici mei* (Opuszcili mnie moi przyjaciele), *Eram quasi agnus* (Byłem jak niewinny baranek), *Seniores populi* (Starszyzna postanowiła uśmiercić Jezusa).

Kristina Vasiliauskaite (1956) jest jedną z najaktywniejszych i najpłodniejszych litewskich kompozytorek współczesnych piszących wokalną i wokalno - instrumentalną muzykę sakralną. Z bogatej twórczości kompozytorki Chór Mieszany Instytutu Kultury i Sztuki Muzycznej pod dyktando Łucji Nowak wykonał *Magnificat*, który powstał w 2004 roku. Już w 2005 utwór został

uznany za najciekawszą kompozycję roku. W konkursie litewskiej chóralnej muzyki sakralnej uzyskał pierwsze miejsce. Omawiane wykonanie było polską premierą. *Magnificat* to duża forma wokalno - instrumentalna (chór mieszany i zespół instrumentalny – flet, obój, trąbka, organy, wiolonczela i kontrabas). Całość tworzą następujące części:

- *Magnificat* – Et exultavit – o charakterze wyniosłym, dostojnym i uroczystym;
- *Quia respexit* – liryczna, pogodna i śpiewna;
- *Fecit potentiam* – dynamiczna, przepelniona energią i mocą;
- *Suscepit Israel* – Sicut locutus est – liryczna o ciekawej kolorystyce uzyskanej przez prowadzenia partii sopranów i basów w równoległych oktawach;
- *Gloria Patri* – uroczysta i wzniosła.

W całym utworze dominują tonacje durowe, tempa spokojne, wyważone, częste modulacje do bliskich i czasami odległych tonacji co stwarza wrażenie dużej „przeźrzeni” dźwiękowej. Partie chóralne cechuje wyjątkowa gęstość brzmienia (wszystkie głosy śpiewają *divisi*) i wysoka tessitura eksponująca graniczne dźwięki skali głosów sopranowych i tenerowych. W tych momentach czuło się zmagania chóru z pewnymi trudnościami co rzutowało na jakość brzmienia. Piękno kompozycji podkreślały i uzupełniały partie fletu, oboju i trąbki.

Dwa połączone chóry - „Polirytmia” MCKiE „Dom Harcerza” i Chór Żeński Instytutu Kultury i Sztuki Muzycznej – prowadzone przez Łucję Nowak wykonały „Missa brevis” Laurynasa V. Lopasa (1948), dyrygenta, kompozytora i pedagoga, który w swym dorobku posiada dzieła wokalne, instrumentalne a także muzykę teatralną. Chórom towarzyszyła orkiestra symfoniczna. Tą formę cykliczną tworzą tradycyjne stałe części mszy – Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Benedictus i Agnus Dei. „Missa brevis” V. Lopas opracował w dwóch wersjach. Pierwsza – na chór żeński i organy oraz druga – na chór żeński i orkiestrę symfoniczną. Wersja druga była wykonana na omawianym koncercie i stanowiła polską premierę. To także ambitne dzieło, przepelnione atonalnością, polimetrią, polirytmią, częstymi pochodami równoległych czystych kwart i kwint, ustawicznymi zmianami metrum i tempa. Mimo że w części Sanctus na ułamek sekundy chór nie współgrał z orkiestrą co zresztą było zamierzeniem kompozytora - tylko tekst muzyczny był nieadekwatny do zapisu nutowego. Z przyjemnością podkreślam piękne

CHÓR ZEŃSKI IKISM, CHÓR ZEŃSKI POLIRYTMIA MCKiE „DOM HARCERZA”, ORKIESTRA SYMFONICZNA, ŁUCJA NOWAK - DYRYGENT (FOT. PIOTR ROMANOWSKI)

wykonanie całości, co w sposób szczególny skłania do złożenia ukłonu w stronę obu kierowników artystycznych i dyrygentów chórów – prof. Janiny Nowak i adiunkt Łucji Nowak Są to przecież chóry amatorskie, które doskonale poradziły sobie z tak trudnym utworem. Wszystkie powyżej omówione utwory nagrano na płycie CD, która wkrótce zostanie wydana.

Słowa uznania kierują także do bohaterki tego wieczoru. Wszystkie zaprezentowane powyżej dzieła prowadziła w tym koncercie Łucja Nowak, dyrygent i nauczyciel akademicki, adiunkt w Zakładzie Dyrygowania Instytutu Kultury i Sztuki Muzycznej UZ. Cechowała ją perfekcyjna znajomość partytury, sprawność techniczna, duża doza energii, wielka wrażliwość artystyczna i temperament. Wszystkie zaprezentowane utwory zostały zarejestrowane na płycie CD.

W drugiej części koncertu usłyszeliśmy *Oratorium miłości* Jakuba Kotowskiego do słów Jana Pawła II (Strumień, Wybrzeża pełne ciszy, Pieśń o słońcu niewyczerpanym) oraz poetów zielonogórskich: W. Śmigielskiego - *Piosenka niebieska*, R. Dobrzyńskiej - *W niebie* i B. Szulczyńskiej-Kotowskiej - *Carpe diem*. Wykonawcami *Oratorium miłości* byli:

- Jolanta Sipowicz – sopran,
- Magdalena Iłowska – mezzosopran,
- Grzegorz Sobczak – baryton,
- Marzena Więcek – recytacja wierszy,
- Chór „Cantemus Domimo” przygotowany przez Macieja Ogarka,
- Chór Towarzystwa Muzycznego „Cantylena” przygotowany przez J. Kotowskiego i J. Sipowicz,
- Orkiestra Symfoniczna Towarzystwa Muzycznego „Cantylena”.

Całość poprowadził Jakub Kotowski – dyrygent i kompozytor tego dzieła. Przesłaniem *Oratorium miłości* jest nadzieja i miłość, witalny stosunek do rzeczywistości, co znajduje swe odzwierciedlenie w konstrukcji dzieła, w „materiale” muzycznym – dominacja tonacji durowych, radosny nastrój poszczególnych części, emanacja optymizmu. Samo połączenie tekstów poetów zielonogórskich z tekstami Jana Pawła II sugeruje identyfikację z wartościami głoszonymi przez Papieża – idei humanizmu, bezwarunkowej miłości, tolerancji, poszanowania praw natury, ekumenizmu... Utwór został przychylnie przyjęty przez publiczność. Muzyka, która kojarzy się z muzyką filmową, ilustracyjną, była pewnego rodzaju „wychnieniem”. Prapremiera *Oratorium miłości* zdobyła także przychylność i wsparcie zielonogórskich mediów. Kompozytor zaś pracuje nad udoskonaleniem dzieła.

Dzięki pani Jolancie Sipowicz – prezesowi Towarzystwa Muzycznego „Cantylena” i współpracownikom planuje się zaprezentowanie dzieła w innych polskich ośrodkach oraz nagranie płyty CD. Jest to wspaniały przykład promocji kultury, promocji zielonogórskich artystów, twórców i miasta. Pani Jolanta Sipowicz jest także pracownikiem UZ, adiunktem w Zakładzie Dyrygowania Instytutu Sztuki i Kultury Muzycznej, a także wspaniałym przykładem łączenia pracy zawodowej z działalnością społeczną i charytatywną.

Irena Marciniak

¹ Wykład „Musica sacra w tradycji kościołów Wschodu”. Międzynarodowy Festiwal Muzyki Sakralnej Gaude Mater – maj 2008.

↑ JOLANTA SIPOWICZ - SOPRAN, MAGDA IŁOWSKA - MEZZOSOPRAN, GRZEGORZ SOBCZAK - BARYTON, JAKUB KOTOWSKI - DYRYGENT, KOMPOZYTOR, ORKIESTRA SYMFONICZNA (TM "CANTYLENA"), CHÓR "CANTEMUS DOMINO" I CHÓR TM "CANTYLENA" (PIOTR ROMANOWSKI)

↑ JOLANTA SIPOWICZ, MAGDA IŁOWSKA, CHÓR CANTEMUS DOMINO, ORKIESTRA SYMFONICZNA (PIOTR ROMANOWSKI)
 ↓ CHÓR ŻEŃSKI IKISM, CHÓR ŻEŃSKI POLIRYTMIA MCKIE "DOM HARCERZA", ORKIESTRA SYMFONICZNA, ŁUCJA NOWAK - DYRYGENT (FOT. PIOTR ROMANOWSKI)

